

Воскобойнікова-Гузєва О. В.,

д-р наук із соц. комунік., ст. наук. співробіт.,
завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології,
Інститут журналістики
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>

Olena Voskoboinikova-Huzieva,

Doctor of Sciences on Social Communications,
Senior Research Fellow, Head of the Chair of Library
Science and Informology, Institute of Journalism
of Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine)
Email: o.voskoboinikova-huzieva@kubg.edu.ua

УДК 02:001.32(477)

DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2019.7.11>

НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЦЕНТРИ УКРАЇНИ З ПРОБЛЕМ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА

THE SCIENTIFIC AND RESEARCH CENTERS OF UKRAINE OF LIBRARY SCIENCE

Анотація. Статтю присвячено аналізу діяльності провідних науково-дослідних установ у галузі бібліотекознавства в Україні на сучасному етапі. З використанням методологічної бази системного підходу та методики контент-аналізу наукових публікацій і ресурсів відкритого доступу, автор досліджує здобутки українського бібліотекознавства. Мета статті – аналіз основних напрямів діяльності наукових установ галузі у 2010-х рр., проблематики дисертаційних досліджень, спрямованих на вдосконалення діяльності бібліотечного соціального інституту, розвиток фахової комунікації через наукові заходи та періодику. Серед основних об'єктів дослідження – Інститут бібліотекознавства, Інститут інформаційних технологій та Центр досліджень соціальних комунікацій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського; Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника; Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського; Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України. У статті також проаналізовано здобутки наукових шкіл Харківської державної академії культури, Київського національного університету культури і мистецтв, Національного університету «Львівська політехніка». Зроблено висновок, що до основних тенденції бібліотекознавчих досліджень, здійснених у науково-дослідних центрах – провідних бібліотеках та закладах вищої освіти України, можна віднести: розвиток міждисциплінарних досліджень, в яких бібліотечний соціальний інститут постає активним складником суспільних комунікацій, глобальних інформаційних обмінів та інформаційних впливів; появу досліджень, присвячених науково-інформаційному супроводу галузевої науки (освітньої, аграрної) в умовах євроінтеграції та глобалізаційних процесів; дослідження бібліотеки з позицій медіапростору, зокрема в системі суспільного використання соціальних медіа, або як рівноправного партнера з його творення; підсилення уваги до взаємодії та скоординованого формування консолідованих інформаційних ресурсів бібліотек, архівів та музеїв. Продовженням дослідження може стати вивчення досвіду і перспектив міжнародного співробітництва у сфері наукової діяльності у галузі бібліотекознавства, а також бібліотекознавчої проблематики, яка висвітлюється у засобах наукової комунікації – у фахових виданнях, на наукових форумах тощо.

Ключові слова: бібліотека, бібліотекознавство, наукова школа, науково-дослідний інститут, наукові дослідження.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the activity of leading research institutions in the field of library science in Ukraine at the present stage. Using the methodological basis of the systematic approach and the content analysis method of scientific publications and open access resources, the author investigates the achievements of Ukrainian librarianship. The purpose of the article is to analyze the main directions of activity of the scientific institutions of the librarian branch in 2010s; the problems of the dissertation researches aimed at improving the activity of the library social institute; the development of professional communication through scientific events and periodicals. Among the main objects of research are the Institute of Library Science, Institute of Information Technologies and the Center for Social Communication Research of the Vernadsky National Library of Ukraine; Lviv National Scientific Library of Ukraine named after V. Stefanyk; State Scientific and Pedagogical Library of

© Воскобойнікова-Гузєва О. В., 2019

ISSN 2524-2644

Integrated communications, 1 (7), 2019

Ukraine named after V.O. Sukhomlinsky; National Scientific Agricultural Library of NAAS of Ukraine. The article also analyzes the achievements of scientific schools of Kharkiv State Academy of Culture, Kyiv National University of Culture and Arts, National University «Lviv Polytechnic». The conclusion is that the main tendencies of library investigations carried out in research centers - leading libraries and institutions of higher education of Ukraine include: the development of interdisciplinary research, in which the library as a social institute becomes an active component of public communications, global information influences; development of researches devoted to scientific and informational support of branch science (educational, agrarian) in the context of European integration and globalization processes; the librarianship investigation from the media space point of view, in particular in the system of public use of social media, or as an equal partner in its creation; increasing attention to interaction and coordinated formation of consolidated information resources of libraries, archives and museums. The study may be followed up as the study of the experience and prospects of international cooperation in the field of scientific activities, especially library science, as well as librarianship issues, which are covered in scientific communication - in professional journals, scientific forums, etc.

Keywords: library, library science, scientific school, research institute, scientific researches.

Вступ. Ефективний розвиток бібліотечно-інформаційної сфери України неможливий без урахування новітніх здобутків у галузі бібліотекознавства. Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» серед багатьох інших важливих напрямів окрему увагу приділено «Науковому супроводу розвитку бібліотек в умовах якісних змін» [1]. Ідеться як про спрямування фундаментальних і прикладних наукових досліджень на розв'язання нагальних проблем бібліотечно-інформаційної сфери відповідно до світових тенденцій, так і про стимулювання проведення комплексних наукових досліджень із залученням талановитої молоді та науковців суміжних галузей; розвиток міжнародного співробітництва у сфері наукової і науково-технічної діяльності; розвиток системи підготовки наукових кадрів на основі координації та взаємодії установ, що є базами підготовки та підвищення кваліфікації науковців (аспірантура, докторантура), із залученням професійних бібліотечних асоціацій. Отже, перед науковими центрами, які опікуються розвитком бібліотечної справи в нашій державі постають масштабні завдання як теоретико-методологічного, так і науково-прикладного характеру.

Аналіз наукових публікацій засвідчує, що у вітчизняному бібліотекознавстві вже на початку ХХ ст. було сформовано цілісну інфраструктуру, яка складається з науково-дослідних установ та центрів підготовки спеціалістів вищої кваліфікації (представлені бібліотеками, закладами вищої освіти), засобів професійної комунікації, зокрема часописів і збірників наукових праць, наукових форумів – міжнародних і всеукраїнських конференцій, круглих столів, семінарів і тренінгів. У монографічному дослідженні Л. А. Дубровіної та О. С. Онищенка «Бібліотечна справа в Україні в ХХ столітті» (2009) акцентується на пріоритетній тематиці наукових розвідок у бібліотечній справі у 90-х рр. ХХ ст. Цей період автори характеризують так: «Відкриваються наукові теми, покликані вирішувати нагальні проблеми взаємодії

бібліотек з основними напрямками соціальної політики держави, розвитку науки і культури України, питань трансформації бібліотек у сучасні документально-інформаційні центри, які акумулюють, зберігають та активно використовують знання, накопичені людством, впливають на формування духовної культури, забезпечують пріоритетні напрями у розвитку науки, економіки, державотворчих процесів, досліджують науково-інформаційну діяльність наукових бібліотек у відкритому суспільстві, розкривають документно-інформаційні ресурси та засоби їх використання» [2, с. 467].

Діяльність основних центрів науково-дослідного забезпечення розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України у 2000-х рр. була проаналізована автором статті у монографічному дослідженні «Стратегія розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація» (2014) [3, с. 78–128]. Основну увагу було приділено результатам досліджень наукових колективів чотирьох провідних бібліотек України, які мають статус науково-дослідних установ: Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського; Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника; Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського; Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України та монографічним і дисертаційним роботам, що сприяли розробленню сучасної стратегії розвитку галузі. Проте інфраструктура вітчизняного бібліотекознавства продовжує розвиватися, оновлюється тематика науково-дослідних робіт провідних бібліотек України, оприлюднюються результати індивідуальних досліджень науковців, з'являються нові платформи для наукових дискусій – конференції і часописи. Отже, потребують аналізу та осмислення новітні тенденції у діяльності науково-дослідних центрів України з проблем бібліотекознавства.

Метою дослідження є аналіз діяльності провідних науково-дослідних установ у галузі бібліотекознавства в Україні на сучасному етапі. Використо-

вуючи методологічну базу системного підходу та методіку контент-аналізу наукових публікацій маємо на меті продовжити дослідження здобутків українського бібліотекознавства та проаналізувати основні напрями діяльності зазначених вище наукових установ у 2010-х рр., проблематику дисертаційних досліджень, спрямовану на вдосконалення діяльності бібліотечного соціального інституту, розвиток фахової комунікації через наукові заходи та періодику.

Результати й обговорення. У напрямі наукового забезпечення ефективного розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України вже не одне десятиріччя працює ціла низка наукових колективів. Це, насамперед, дослідницькі колективи вже згадуваних Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України. Не менш вагомий внесок у розробку інноваційних моделей організаційного, структурного і технологічного розвитку бібліотечно-інформаційних установ різних типів зроблений і представниками наукових шкіл закладів вищої освіти – Харківською державною академією культури, Київським національним університетом культури і мистецтв, Національним університетом «Львівська політехніка».

Серед лідерів бібліотечно-інформаційної сфери України найпотужнішим науково-дослідним центром є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ). На сьогодні НБУВ як наукова установа з правами науково-дослідного інституту (входить до складу Відділення історії, філософії і права НАН України) має у структурі шість наукових інститутів – Інститут бібліотекознавства, Інститут книгознавства, Інститут рукопису, Інститут архівознавства, Інститут біографічних досліджень, Інститут інформаційних технологій, Центр досліджень соціальних комунікацій (об'єднує такі підрозділи НБУВ як Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та управління, Національну юридичну бібліотеку і Фонд президентів України), окремі наукові відділи. Загалом, як зазначено на сайті установи, лише за останнє п'ятиріччя (2014–2018 рр.) науковим колективом НБУВ виконувалося 22 відомчі та 14 програмно-цільових і конкурсних проєктів, а за підсумками їх виконання опубліковано 45 колективних та індивідуальних монографій, 17 збірників документів, 47 науково-довідкових, бібліографічних та науково-інформаційних видань, 40 випусків фахових збірників наукових праць [4].

Сучасна бібліотекознавча проблематика у широкому сенсі вивчення теорії, методології і практики бібліотечно-інформаційної діяльності найбільше представлена у дослідженнях інститутів бібліотекоз-

навства та інформаційних технологій, а також Центру досліджень соціальних комунікацій.

Так фахівцями Інституту бібліотекознавства НБУВ ще у середині 2000-х рр. виконувалися такі актуальні теми НДР: «Інформаційні технології в системі інноваційної діяльності наукової бібліотеки» (2005–2007), «Управління бібліотечно-інформаційною діяльністю наукової бібліотеки» (2008–2010). У 2011–2013 рр. науковці новоствореного Інституту науково-методичного забезпечення бібліотечно-інформаційної роботи виконували комплексне дослідження «Підвищення ефективності інформаційної діяльності наукової бібліотеки». Проблематика специфіки існування інформаційного простору та інформаційно-комунікаційної діяльності відбилася у подальших наукових розвідках інституту, в період 2014–2016 рр. дослідники працювали над двома проєктами одночасно – «Організація бібліотечно-інформаційних ресурсів як складова формування вітчизняного інтегрованого інформаційного простору» та «Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотек як фактор розвитку суспільства знань». Із результатами останнього дослідження можна ознайомитися на сторінках одноіменної монографії, яка презентує погляд авторів на теоретико-методологічні та прикладні аспекти інформаційно-комунікаційної діяльності наукових бібліотек, результати аналізу власне українського та зарубіжного досвіду інтеграції бібліотек із закладами науки, освіти та культури в науково-комунікаційному просторі тощо [5]. На сьогодні фахівці інституту працюють над завершенням НДР «Розвиток нормативно-методичної бази діяльності наукових бібліотек відповідно до міжнародних стандартів» (2017–2019).

У цей період питаннями розробки системи формування, обробки та використання онлайнних науково-інформаційних ресурсів як важливого складника розвитку моделі науково-інформаційного комплексу в НБУВ опікувався Центр бібліотечно-інформаційних ресурсів, а згодом новостворений Інститут інформаційних технологій. Тематика останніх досліджень інституту свідчить про посилення знанневих підходів у розвитку інтелектуальних ресурсів наукової бібліотеки – «Розробка технологічних засад та інфраструктури формування бази знань наукової бібліотеки» (2014–2016), «Розвиток інтелектуальних бібліотечних технологій організації наукових електронних ресурсів» (2017–2019).

Варто відзначити також низку монографічних і дисертаційних досліджень співробітників НБУВ, які поглиблюють розкриття окремих аспектів досліджуваних тем: монографічні дослідження І. Лобузін «Цифрові бібліотечні проєкти: технологічні рішення та управління життєвим циклом колекцій» (К., 2016) та В. Бондаренко «Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи» (К., 2016), дисертацій-

ні роботи А. Струнгара «Інформаційно-аналітичний портал бібліотеки як засіб наукової комунікації» (К., 2016) та В. Струнгар «Бібліотечна складова в системі суспільного використання соціальних медіа» (К., 2018), І. Перенісієнко «Організація тематичного доступу до електронних бібліотечних колекцій» (К., 2018), Л. Коновал «Інформаційні потреби користувачів наукових бібліотек: стан і перспективи розвитку в умовах електронної комунікації» (К., 2018), О. Желай «Розвиток вітчизняного бібліотечного електронного сервісу» (К., 2019).

Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ [6] презентує результати відомчих та конкурсних дослідних проектів у вигляді колективних та індивідуальних монографічних видань, інформаційно-аналітичних видань. Так, на сайті центру є окрема рубрика «Бібліотекознавство в контексті розвитку інформатизації», де серед інших представлено такі колективні монографії як «Бібліотека в реалізації державотворчої інформаційної політики» (К., 2016), «Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів» (К., 2018), індивідуальні – Т. Гранчак «Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект» (К., 2014), В. Пальчук «Бібліотеки в інформаційно-аналітичному забезпеченні органів державної влади» (К., 2014), Ю. Половінчак «Сучасне інформаційно-комунікаційне середовище як простір трансформації української національної ідентичності» (К., 2017).

Як засвідчують результати аналізу тематики НДР, монографічних та дисертаційних робіт, у визначений період проблематика бібліотекознавчих досліджень наукового колективу НБУВ набула нової масштабності, охопивши окрім вже традиційних для бібліотечної науки завдань удосконалення технологій формування та використання бібліотечно-інформаційних ресурсів, зокрема і цифрових колекцій, нові напрями. Серед цих напрямів – визначення місця бібліотечного соціального інституту в суспільних комунікаціях, глобальних інформаційних впливах, аналіз досвіду та популяризація найкращих практик інформаційно-комунікаційної, інформаційно-аналітичної діяльності бібліотек, опанування технологій електронного сервісу, формування баз знань тощо.

Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника (далі – ЛННБ) – наукова установа, в якій сформовано книгознавчу, бібліографознавчу та пресознавчу наукові школи. На сьогодні в структурі ЛННБ діють науково-дослідні підрозділи: Науково-дослідний інститут пресознавства, Інститут досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів, відділи наукової бібліографії, рідкісної книги, рукописів, бібліотекознавства. Це одна з провідних науко-

вих установ, яка займається дослідженнями у галузі книгознавства, бібліографознавства, пресознавства, джерелознавства, документознавства, біографістики, археографії, мистецтвознавства, історії культури, збереження, консервації і реставрації документів. Співробітники Бібліотеки здійснюють широкомасштабні пресо- і книгознавчі дослідження документів XI–XX ст., укладають багатомні науково-довідкові видання, випускають у світ збірники наукових праць, монографії, матеріали конференцій та численні бібліографічні покажчики. Саме бібліотекознавчі дослідження сконцентровані у ЛННБ в історико-бібліотекознавчому та науково-методичному напрямі. Як зазначено на сайті установи, відділ бібліотекознавства у 2018–2019 рр. виконує відомчу тему «Бібліофільські стратегії власників приватних зібрань (за фондами Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника)», оскільки «дослідження окремих приватних зібрань – важливий напрям бібліотекознавчих студій, в рамках якого відбувається реконструкція історії бібліотеки та бібліотечних фондів» [7]. Здобутки установи як методично-консультативного центру представлено у дисертаційному дослідженні В. Мудрохи «Науково-методична діяльність Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: історико-функціональний аспект та інноваційні особливості» (К., 2016).

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБУ) є центром науково-інформаційного забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної педагогічної науки освіти і практики, фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України, і одночасно структурним підрозділом Національної академії педагогічних наук України. У період 2010-х рр. науковцями бібліотеки виконувалася ціла низка відомчих дослідних проектів: «Теоретичні та науково-практичні аспекти створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського» (2011–2013), «Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського» (2012–2014), «Модернізація науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України» (2015–2016), «Організація і методика створення галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для освітянської галузі України» (2014–2016). На сьогодні фахівці бібліотеки працюють над вирішенням завдань у межах тем: «Відображення розвитку національної освіти і педагогічної думки у друкованих та електронних виданнях» (2017–2019), «Науково-інформаційний супровід освітянської галузі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних

процесів» (2017–2019), «Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища» (2017–2019). Основні результати зазначених НДР, а саме теоретичні, організаційні та науково-методичні, висвітлено в наукових працях бібліотеки, монографіях, концепціях, методичних посібниках, наукових статтях, інформаційно-аналітичних оглядах, низці різних видів бібліографічних видань, базах даних тощо. Аналіз звітів, виконаних НДР та представлених на сайті установи [8], а також публікацій відповідальних виконавців НДР, колективні монографії засвідчують якісно новий етап для бібліотекознавчих досліджень, коли набутий у попередні роки досвід дослідження та удосконалення науково-інформаційної діяльності провідної галузевої бібліотеки, дозволяє їй науковому колективу перейти до вирішення більш глобальних у масштабах освітянської та бібліотечно-інформаційної галузі проблем. Саме у цей період установою започатковується і нове видання – електронний науковий журнал «Науково-педагогічні студії» (співзасновником стала Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія), де розміщуються результати наукових розвідок з актуальних питань освіти і педагогіки, бібліотекознавства і книгознавства, науково-інформаційного супроводу освітянської галузі.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України (далі – ННСГБ) як науководослідна установа здійснює цілу низку науководослідних розробок, спрямованих на удосконалення інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів сільськогосподарської науково-технічної інформації, в тому числі істориків аграрної науки, вивчення наукового потенціалу системи Національної академії аграрних наук.

Нагадаємо, що починаючи з 2011 р. ННСГБ НААН України очолювала виконання окремої підпрограми «Наукові основи інформаційно-бібліотечного забезпечення досліджень у галузях агропромислового виробництва» у загальній академічній програмі «Наукові основи ефективного використання інновацій в агропромисловому виробництві з урахуванням загальних особливостей регіону». Вона містила три складники: удосконалення інформаційно-бібліотечної та бібліографічної діяльності бібліотек системи НААН України, оптимізацію інформаційного та бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів сільсько-господарської науково-технічної інформації в Україні для інноваційних потреб та історію започаткування, становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні. Протягом 2016–2020 рр. ННСГБ працює в межах програми наукових досліджень 44: «Наукові основи ефективного функціонування та інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки в конкурентних умовах міжнарод-

ної інтеграції» («Інноваційний розвиток»), підпрограма 4: «Наукові основи інформаційно-бібліотечного забезпечення досліджень в галузях агропромислового виробництва». Підпрограма містить шість НДР, з тематикою яких можна ознайомитися на сайті установи [9], наведемо лише деякі з них: «Концептуальні та методологічні основи науково-інформаційного забезпечення інноваційного розвитку аграрної науки в умовах євроінтеграційних процесів» (2016–2020), «Розроблення системи оцінки наукової доброчесності в мережі бібліотечного обслуговування ННСГБ НААН» (2016–2018), «Розробити науково-організаційні підходи щодо удосконалення інформаційно-бібліотечного забезпечення наукових досліджень в галузі АПВ з урахуванням ефективного використання інновацій в умовах євроінтеграції» (2016–2018). Результати останньої із наведених НДР стали основою колективної монографії «Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України в інформаційному суспільстві: інформаційно-бібліотечне забезпечення вітчизняної аграрної галузі» (К., 2019) [10], яка може зацікавити фахівців і в частині висвітлення досвіду закордонних бібліотек, і в частині здобутків і перспектив інформаційної діяльності ННСГБ.

Отже, фундаментальні і прикладні наукові дослідження є важливими складниками діяльності провідних бібліотек України. Наведені вище приклади тематики НДР чотирьох бібліотек зі статусом науководослідних установ та індивідуальних досліджень їхніх фахівців хоча й не вичерпують усього розмаїття наукових досліджень українських бібліотекознавців, які виконуються іншими провідними бібліотеками України – Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого, Національною історичною бібліотекою України, Національною науковою медичною бібліотекою, обласними науковими бібліотеками та бібліотеками закладів вищої освіти, проте дозволяють окреслити основні тенденції їхнього розвитку.

Дуже вагомим у розвиток українського бібліотекознавства є внесок наукових колективів закладів вищої освіти, зокрема тих, що займаються підготовкою наукових кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру і докторантуру. Так науковою школою Харківської державної академії культури у визначений для дослідження період було підготовлено й успішно захищено надзвичайно цікаві дисертаційні дослідження на здобуття ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій: Н. Ніколаєнко «Інноваційні технології управління бібліотекою як соціокомунікаційною установою» (Х., 2016), С. Ростовцева «Формування системи інтернет-маркетингу в бібліотеках України» (Х., 2016), С. Шемаєва «Взаємодія бібліотек, музеїв, архівів у комунікаційному просторі України» (Х., 2016), К. Бережної «Публічні

бібліотеки України: вектори модернізації в інформаційному суспільстві» (Х., 2018), Ю. Шевцової «Бібліотекознавчі журнали провідних країн Європи як канал професійної комунікації» (Х., 2018) тощо. Значними подіями для бібліотекознавчої науки стали докторські дисертації із соціальних комунікацій, захищені у ХДАК – О. Сербіна «Бібліотечна систематизація наукової інформації: теоретико-методологічні засади розвитку» (Х., 2016) та О. Мар'їної «Бібліотеки України у цифровому медіа-просторі: теоретико-методологічні засади розвитку» (Х., 2018).

Традиційно велика увага бібліотекознавчим дослідженням приділяється науковою школою Київського національного університету культури і мистецтв. Варто відзначити дисертаційні дослідження М. Апшай «Регіональні бібліотекознавчі дослідження: стан, проблеми, тенденції» (К., 2018), І. Черняк «Внесок О. С. Сокальського у розвиток бібліотечної науки та освіти України» (К., 2018), О. Шендрік «Міжнародне співробітництво публічних бібліотек України (90-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.)» (К., 2018). Знаковою подією для наукової спільноти стала поява нового часопису – «Українського журналу з бібліотекознавства та інформаційних наук», наукового рецензованого журналу, який був заснований університетом у 2018 р.

Останніми роками з'являється усе більше дисертаційних робіт бібліотекознавчого спрямування, підготовлених науковою школою Національного університету «Львівська політехніка», це, зокрема, дослідження А. Ржеуського «Моделі, методи та засоби надання інформаційних послуг у сервіс-орієнтованих системах» (К., 2016), Н. Веретеннікової «Електронне бібліотечно-інформаційне забезпечення наукової діяльності вищих навчальних закладів» (К., 2016), Г. Липак «Формування консолідованих інформаційних ресурсів бібліотек, архівів та музеїв територіальних громад» (К., 2019), які успішно захищаються у спеціалізованій вченій раді НБУВ.

Висновки. Проведений аналіз дозволяє визначити основні тенденції бібліотекознавчих досліджень, здійснених у науково-дослідних центрах – провідних бібліотеках та закладах вищої освіти України:

- розвиток міждисциплінарних досліджень, в яких бібліотечний соціальний інститут постає активним складником суспільних комунікацій, глобальних інформаційних обмінів та інформаційних впливів;
- поява досліджень, присвячених науково-інформаційному супроводу галузевої науки (освітнянської, аграрної) в умовах євроінтеграції та глобалізаційних процесів;
- дослідження бібліотеки з позицій медіапростору, зокрема в системі суспільного використання соціальних медіа, або як рівноправного партнера з його творення;

- підсилення уваги до взаємодії та скоординованого формування консолідованих інформаційних ресурсів бібліотек, архівів та музеїв.

В Україні функціонує потужна система науково-дослідних центрів (установ) різного відомчого підпорядкування з розроблення теоретичних та науково-прикладних проблем бібліотечно-інформаційної діяльності. Багатоаспектна наукова діяльність (науково-дослідна, науково-організаційна, науково-методична) цих установ сприяє розробці та вдосконаленню організаційних, економічних та інформаційних механізмів формування й ефективного використання науково-інформаційного та інноваційного потенціалів бібліотечної системи країни для розвитку науки, освіти і виробництва, інтеграції вітчизняної науки у європейську та світову наукові системи. Актуальними питаннями для подальшого аналізу стають координація міжвідомчої взаємодії, міжнародної проектної та грантової діяльності вітчизняних провідних центрів з розробки проблем інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Продовженням дослідження також може стати вивчення досвіду і перспектив міжнародного співробітництва у сфері наукової діяльності у галузі бібліотекознавства, а також бібліотекознавча проблематика, яка висвітлюється у засобах наукової комунікації, зокрема у фахових виданнях, на наукових форумах тощо.

Список літератури

1. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. №219-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> (дата звернення: 01. 06. 2019).
2. Дубровіна Л. А., Онищенко О. С. Бібліотечна справа України в ХХ ст. : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2009. 535 с.
3. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія / наук. ред. Г. І. Ковальчук ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.
4. Наукова діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (2014–2018) / Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/4660> (дата звернення: 01. 06. 2019).
5. Інформаційно-комунікаційна діяльність наукових бібліотек в умовах розвитку суспільства знань : монографія / Василенко О. М., Добко Т. В., Зайченко Н. Я., Каліберда Н. Ю., Кириленко О. Г., Клименко О. З., Коваль Т. М., Литвинова Л. А., Лобузін К. В., Самохіна Н. Ф.; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2017. 410 с.
6. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ : веб-сайт. URL: <http://nbuviar.gov.ua/> (дата звернення: 01. 06. 2019).

7. Відділ бібліотекознавства / Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника : веб-сайт. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/pro-biblioteku/struktura-biblioteki/viddil-bibliotekoznavstva/> (дата звернення: 01. 06. 2019).

8. Наукові дослідження / Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського : веб-сайт. URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%be-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%bd%d0%b0-%d0%b4%d1%96%d1%8f%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%96-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-scientific-researches/> (дата звернення: 01. 06. 2019).

9. Напрями досліджень / Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН України : веб-сайт. URL: http://dmsgb.com.ua/research_areas.html (дата звернення: 01. 06. 2019).

10. Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України в інформаційному суспільстві: інформаційно-бібліотечне забезпечення вітчизняної аграрної галузі : монографія / В. А. Вергунов, І. С. Бородай, Л. М. Татарчук, Н. Д. Коломієць, Т. В. Каштанова. Київ, 2019. 160 с. URL: http://base.dmsgb.com.ua/files/book/monografiya-NNSGB-inform-suspilstvo_1.pdf (дата звернення: 01. 06. 2019).

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), About the approval of the Strategy development of the library business for the period up to 2025 «Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine», 23 March 2016, Kyiv, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80> (accessed: 01 June 2019).

2. Dubrovina, L. A. & Onyshchenko O. S. (2009), «The library business of Ukraine in the XX century», monograph, Kyiv, 535 p.

3. Voskoboinikova-Huzieva, O. V. (2014), «Strategies of the development of the librarian-informational field of Ukraine: genesis, conceptions, modernization», monograph, Kyiv: Akadempriodyka, 362 p.

4. Scientific activity of V.Vernadsky National Library of Ukraine (2014–2018), available at: <http://nbuv.gov.ua/node/4660> (accessed: 01 June 2019).

5. Vasylenko, O. M. (Ed.) (2017), «Information and communication activities scientific libraries in the conditions of development of knowledge society», monograph, Kyiv, 410 p.

6. Center for Social Communications Research NLUV, available at: <http://nbuviap.gov.ua/> (accessed: 01 June 2019).

7. Department of Library Science, available at: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/pro-biblioteku/struktura-biblioteki/viddil-bibliotekoznavstva/> (accessed: 01 June 2019).

8. Scientific research, available at: <http://dnpb.gov.ua/ua/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%be-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%bd%d0%b0-%d0%b4%d1%96%d1%8f%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c/%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d1%96-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%bb%d1%96%d0%b4%d0%b6%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-scientific-researches/> (accessed: 01 June 2019).

9. Areas of research, available at: http://dmsgb.com.ua/research_areas.html (accessed: 01 June 2019).

10. Verhunov, V. A. (Ed.) (2019), «National Scientific Agricultural Library National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine in the information society: information and library support the domestic agrarian sector», monograph, available at: http://base.dmsgb.com.ua/files/book/monografiya-NNSGB-inform-suspilstvo_1.pdf (accessed: 01 June 2019).

Подано до редакції 24. 04. 2019 р.

Воскобойникова-Гузєва Е. В., доктор наук по социальным коммуникациям, старший научный сотрудник, заведующая кафедрой библиотекведения и информологии, Институт журналистики Киевского университета имени Бориса Гринченко (Киев, Украина)

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ ЦЕНТРЫ УКРАИНЫ ПО ПРОБЛЕМАМ БИБЛИОТЕКОВЕДЕНИЯ

Аннотация. Статья посвящена анализу деятельности ведущих научно-исследовательских учреждений в сфере библиотекведения в Украине на современном этапе. С использованием методологической базы системного подхода и методики контент-анализа научных публикаций и ресурсов открытого доступа, автор исследует достижения украинского библиотекведения. Цель статьи – анализ основных направлений деятельности научных учреждений отрасли в 2010-х гг., проблематики диссертационных исследований, направленных на совершенствование деятельности библиотечного социального института, развитие профессиональной коммуникации через научные мероприятия и периодику. Среди основных объектов исследования – Институт библиотекведения, Институт информационных технологий и Центр исследований социальных коммуникаций Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского; Львовская национальная научная библиотека Украины имени В. Стефаника; Государственная научно-педагогическая библиотека Украины имени В. А. Сухомлинского; Национальная научная сельскохозяйственная библиотека НААН Украины. В статье также анализируются достижения научных школ Харьковской государственной академии культуры, Киевского национального университета культуры и искусств, Национального универ-

ситета «Львовская политехника». Сделан вывод, что к основным тенденциям библиотечных исследований, осуществленных в научно-исследовательских – ведущих библиотеках и учреждениях высшего образования можно отнести: развитие междисциплинарных исследований, в которых библиотечный социальный институт предстает активной составляющей общественных коммуникаций, глобальных информационных обменов и информационных влияний; появление исследований, посвященных научно-информационному сопровождению отраслевой науки (образовательной, аграрной) в условиях евроинтеграции и глобализационных процессов; исследования библиотеки с позиций медианпространства, в том числе в системе общественного использования социальных медиа, или же как равноправного партнера по его созданию; усиление внимания к взаимодействию и скоординированному формированию консолидированных информационных ресурсов библиотек, архивов и музеев. Продолжением исследования может стать изучение опыта и перспектив международного сотрудничества в сфере научной деятельности в отрасли библиотечного дела, а также библиотечная проблематика, которая освещается в средствах научной коммуникации – в профессиональных изданиях, на научных форумах.

Ключевые слова: библиотека, библиотечное дело, научная школа, научно-исследовательский институт, научные исследования.